

Truslene mot fri forskning

Helene Flood Aakvaag

Ph.D., psykolog og forsker II ved Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS).

Alle som i noen grad bruker vitenskap i sin hverdag, vil kunne la seg engasjere og skremme av denne boken.

DAG O. HESSEN

SANNHET TIL SALGS

ET FORSVAR FOR DEN FRIE FORSKNINGEN

RES PUBLICA

DAG O. HESSEN *Sannhet til salgs. Et forsvar for den frie forskningen.* Res Publica, 2018. 149 sider

I april 2017 stod Dag O. Hessen på Rådhuskaia og hørte på appellene under March for Science. Foranledningen var at Trump, da nokså nyinnsatt, varslet dårligere vilkår for forskning og viste liten tiltro til forskningsbasert kunnskap, men for Hessen er marsjen også en anledning til å reflektere rundt det moderne akademia. I boken *Sannhet til salgs. Et forsvar for den frie forskningen* beskrives flere trusler mot den frie og kreative forskningen. Kortsiktig nytteverdi prioriteres over grunnforskning, og et new public management-perspektiv krever at kunnskapen skal gi umiddelbar avkastning. Pirattidsskrifter tilbyr publisering der kvalitetssikring er fraværende eller illusorisk, og de stadig strengere publikasjonskravene forskere møter, gjør at de stadig publiserer mer, men ikke nødvendigvis bedre.

Boken avslutter med et kapittel der forfatteren gir råd om hvordan utfordringene kan møtes. Rådet er langt på vei å ikke gjøre noe – eller heller å unngå å gjøre mer – for å dytte norsk forskning i retning av mer business, mindre frihet og mer fokus på tellekanter og kortsiktig nytteverdi. Tilstanden i norsk forskning er slett ikke så ille, mener Hessen, men han er bekymret for veien det går. Det som skjer når markedsstyringen tar over universitetet, er urovekkende for alle som bryr seg om hva det betyr når vi sier at vi vet noe.

Bekymrede forskere

Bekymringene Hessen gjør seg, er gjenkjennbare fra arbeidshverdagen som forsker. De beskrives på en personlig måte, og selv om noen av kjepphestene nok er knyttet til Hessens eget fagfelt, oppleves disse avsnittene ikke som interne for oss som ikke er biologer. Noen problemstillinger omtales overflatisk; som yngre forsker (i alle fall sammenliknet med Hessen) kunne jeg for eksempel gjerne lest mer om den utstrakte bruken av midlertidig ansettelse, og hva det gjør med forskningen at så mange yngre forskere går i konstant frykt for hva som venter når kontrakten deres utløper. Men en tekst på knappe 150 sider kan ikke favne alle perspektiver, og boken dekker bredt.

Sakprosalitteraturen beskriver og analyserer gjerne problemer i samtiden, og det er prisverdig når forfattere tør å foreslå løsninger på problemene. Foruten å bevare systemet vi har, ønsker Hessen et forskningsråd som er mer uavhengig av politikerne og departementene, endringer i finansieringsmodellene, og mer selvrefleksjon hos forskerne selv. Denne biten drukner litt i detaljene rundt Forskningsrådets drift og andre teknikaliteter, og forblir noe uklar sammenliknet med resten av teksten. At problemene i akademia ikke er lette å løse, kan forfatteren selvsagt ikke klandres for, men en avslutning som greide å holde blikket hevet, og som klart formulerte de store linjene, ville løftet teksten.

Balansegang

Boken er et hjertesukk fra en enkelt forsker. Et slikt perspektiv kan være krevende å balansere, fordi stilen tilsier at teksten skal være personlig, men samtidig relevant ut over forfatterens arbeidsplass. Dette lykkes Hessen i nesten hele veien, og kun unntaksvis kjennes det for personlig. På sitt beste er det å lese denne boken som å sitte og snakke med en klok og erfaren kollega som reflekterer rundt arbeidet, en sånn samtale der man føler seg heldig som fikk akkurat denne kollegaen til bords og fikk ham inn på akkurat dette temaet. Hessen er en sympatisk forteller, og kritikken hans er desto mer

relevant fordi den sterke kjærligheten han helt åpenbart har til academia, ligger i bunn gjennom hele teksten.

Så hvem er denne boken for? I utgangspunktet berører temaet oss alle, eller i alle fall alle som bryr seg om hvordan kunnskap dannes. Det skader nok ikke å ha en viss forforståelse av hvordan forskningens verden fungerer, men boken bør ha interesse utover academia. Alle som i noen grad bruker vitenskap i sin hverdag, vil kunne la seg engasjere, og skremme, av denne boken. Så dermed er landets psykologer godt innenfor målgruppen.